

**WAJONG-UITKERINGEN DOOR HET DAK IN HET HOGE NOORDEN**

# OOST-GRONINGEN DE GEKSTE?

In Oost-Groningen ligt het percentage jongeren met een **Wajong-uitkering** ruim tweemaal zo hoog als in de rest van Nederland. Is de regio gek geworden doordat generatie na generatie **ongezond** leeft of worden jongeren de Wajong in gestuurd zodat ze niet langer het probleem zijn van de gemeentes? Door **Marith Iedema** Fotografie **Siese Veenstra**



**VERVELING.** Henriques Moises (groene trui) en Jessica rechts: 'Alleen vandaag en gister hebben we al meer dan 5 liter whisky gedronken.'

**D**ie flikkers in de Tweede Kamer laten ons hier links liggen.' Gefrustreerd blaast Jamie (21) de rook van zijn joint uit. Hij zoekt al sinds zijn 15de naar een (bij)baan in de omgeving Oost-Groningen, zonder succes. Om geld te verdienen en tijd te doden 'hosselt' hij in Delfzijl. 'Ik verkoop pillen en speed.' Jamie hangt elke dag rond met een groep

leeftijdsgenoten, net als hij werkloos. Van zijn twintig vrienden hebben er negen een Wajong-uitkering (Werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten). De rest leeft van de bijstand. Volgens cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) is tussen 2005 en 2012 het aantal Oost-Groningse Wajongers met 85 procent gestegen tot

ruim 3200. Het percentage uitkeringen ligt ruim tweemaal zo hoog als in de rest van Nederland. In Oost-Groningen is de werkloosheid sinds 2011 sneller gestegen dan in de rest van de provincie Groningen en Nederland. De werkloosheid varieert in Oost-Groningen van 11 tot 15 procent, in de rest van het land ligt het gemiddelde rond de 7 procent.

Gemeentes bestempelen jongeren al snel als Wajonger. De Wajong-uitkering wordt namelijk betaald door het Rijk, terwijl gemeentes zelf opdraaien voor de bijstandsuitkering. Het UWV beweert echter dat het hoge aantal Wajongers niet een financiële truc van de gemeentes is, maar samenhangt met de slechte gezondheid van de Oost-Groningers. Zo zou er veel worden gerookt. Ook tijdens de zwangerschap, wat het risico verhoogt op het krijgen van een kind met problemen.

## VICIEUZE CIRKEL

Mevrouw Tem Brink (77) zit op een bankje in Delfzijl te genieten van de zon. Ze zag haar woonplaats met de jaren langzaam veranderen in een grote achterstandsbuurt. Ze bevestigt de ongezonde leefstijl van de Oost-Groningers. 'Zwangere vrouwen die doordrinken en roken zie je hier veel,' bevestigt ze. Ook wordt er ongezond gegeten. 'Door armoede zijn de mensen gedwongen te kiezen voor het goedkoopste voedsel. Dat is vaak vet en slecht,' zegt mevrouw Brink.

Wim Groot, hoogleraar Gezondheids-economie bij de Raad voor Volksgezondheid & Zorg, geeft een statistische verklaring voor de hoge Wajong-cijfers in de regio: 'Het is een generatieprobleem. Jong en hoogopgeleid vertrekt en de zwakke laagopgeleiden blijven over,' zegt hij. 'De zwakken krijgen weer kinderen en zo beland je in een vicieuze cirkel.'

De jongeren die de Wajong ontvangen, terecht of niet, hoor je niet klagen. Gemiddeld krijgen zij zo'n 200 euro meer dan bij een bijstandsuitkering. 'Maar ze realiseren zich niet dat je van het label Wajong niet gemakkelijk afkomt,' zegt Groot. Reïntegratie op de arbeidsmarkt is bijna onmogelijk. 'Geen werkgever wil iemand met een beperking hebben.'

## ARMOEDE EN VERVELING

Wajonger Barz Abdulrahman (20) woont in Stadskanaal. Hij is doof en communiceert met gebaren en via zijn telefoon. Zo maakt hij duidelijk dat hij in een jongerenwoning leeft, samen met andere Wajongers. Druk uitbeeldend laat hij weten dat sommigen knettergestoord zijn en zich tegoed doen aan de meest



**OVERSTAG.** Symon is van de harddrugs af en loopt nu stage.

uiteenlopende verdovende middelen. Abdulrahman blowt alleen. Naast hem zit vriend Myron Reiffers (23). Hij heeft een bijstandsuitkering en zoekt al jaren naar een baan. Het is deprimerend. De jongens willen beiden best aan de slag. 'Er is hier gewoon geen werk,' zegt Reiffers. 'Ik zou elke baan aannemen, zolang het maar goed

Het leven in Delfzijl is hard. Er lopen veel junks rond en de jongeren kijken niet gek op van straatroven, gevechten en schietpartijen. 'Ik heb een moeilijke jeugd gehad. Net als iedereen hier,' zegt Jamie (21). Hij wijst achter zich naar een grasveldje. 'Daar heeft een vriend van me iemand neergeschoten. Hij zit nu vast.' Jamies ogen flitsen voortdurend heen

## 'HET IS EEN GENERATIEPROBLEEM. JONG EN HOOGOPGELEID VERTREKT EN DE ZWAKKE LAAGOPGELEIDEN BLIJVEN OVER'

betaalt.' Abdulrahman knikt instemmend. Zijn beperking is voor hem geen reden de rest van zijn leven stil te zitten. Een groep jongeren in Delfzijl loopt richting de speeltuin, hun vaste hangplek om te genieten van de laatste twee uur zon. Hun dagelijks leven bestaat uit verveling. Bij regen wordt er thuis gegamed, bij goed weer hangen ze buiten rond. 'Er is hier helemaal niks te doen. Daarom worden er veel harddrugs gebruikt,' zegt de 23-jarige Jessica. Maar dit groepje drinkt en blowt alleen. Alsof hun leven ervan afhangt, dat wel. 'Alleen vandaag en gister hebben we al meer dan 5 liter whisky gedronken,' zegt Wajonger Henriques Moises (25) terwijl hij een shotje neemt uit de zesde fles. Hij komt uit Brazilië, bracht het grootste deel van zijn jeugd door in een asielzoekerscentrum en is afgekeurd.

en weer en verkennen de omgeving. 'Ik ben altijd op mijn hoede,' licht hij desgevraagd toe.

## WIJ TEGEN DE WERELD

Pekela in Oost-Groningen is de armste gemeente van Nederland, dat blijkt uit onderzoek van het CBS. Het inkomen van de bewoners ligt bijna 20 procent onder het landelijk gemiddelde van 1829 euro (netto) per maand. Het dorp Oude Pekela is vervallen; huizen met afbladderende verf en gebroken ruiten staan in lange rijen naast elkaar. Geweld is aan de orde van de dag in het dorp. In geval van criminaliteit en overlast staat de politie vaak machteloos omdat de inwoners hun lippen stijf op elkaar houden. 'In Oude Pekela is het wij tegen de wereld. Van outsiders moeten ze niks hebben,' zegt ex-FC Groningen-

## TRENDING TOPIC

hooligan Geert Spieker (57). Vroeger relde hij erop los, bezat diverse vuurwapens en gebruikte veel drugs. Twintig jaar geleden zag hij het licht en richtte zich op het helpen van probleemjongeren.

Dat doet Spieker als directeur van Overstag. Hier belanden Oost-Groningse jongeren op wie geen instelling nog grip heeft. Denk aan criminelen, jongeren met zware psychisch aandoeningen, verslavingsproblemen of verstandelijke beperkingen. 'Vaak hebben ze een combinatie van dit alles,' zegt Spieker. Momenteel heeft Overstag vijftig Oost-Groningse jongens onder haar hoede. Ongeveer twintig daarvan hebben een Wajong-uitkering. De rest leeft van de bijstand of heeft inmiddels een baan. Overstag heeft vier 'jagers' in dienst. Dit zijn gediplomeerde horecabeveiligers (uitsmijters) die de jongeren opsporen als ze uit zicht verdwijnen en ervoor zorgen dat ze hun afspraken nakomen. ('Hup! Opstaan, douchen, nu!')

### VERJAARDAG ZONDER DRUGS

Voor Wajonger Symon (18) bleek Overstag een uitkomst. Vanaf zijn 12de gebruikte hij harddrugs en verhuisde van instelling naar instelling. Hij heeft ADHD en ODD (agressieve gedragsstoornis). De 'geitenwollensokkenzorgverleners' maakten op hem geen enkele indruk. Spiekers onorthodoxe aanpak wel. 'Hij is heel direct. Nee is nee,' zegt Symon. Op advies van Overstag is hij verhuisd uit Oost-Groningen en nu loopt hij stage. Voor het eerst sinds hij zich kan herinneren, vierde hij onlangs zijn verjaardag zonder drugs. 'Zo ongeveer 75 procent van onze jongens heeft een strafblad,' zegt Overstag-jongerenwerker René Nijgh. Tijd doorbrengen in de rechtszaal en op het politie bureau is dan ook part of the job. De problemen beginnen al bij de opvoeding. 'De gezinnen zijn groot, veel ouders leven van een uitkering en zijn alcoholist,' zegt Nijgh. In de omgeving van deze jongeren doet iedereen het slecht. Niet alleen de directe familie, ook de burens en vrienden. Nijgh kwam een keer om 10 uur 's morgens op bezoek bij een van zijn cliënten in Oost-Groningen. Als ontbijt namen zijn vader en hij een dikke lijn coke en een biertje. Toen Nijgh erop



HOSELAAR. Jamie (rechts):  
'Ik verkoop pillen en speed.'

## ALS ONTBIJT NAMEN ZIJN VADER EN HIJ EEN DIKKE LIJN COKE 'KUN JE ZO'N JONGEN ZIJN LEVENSTIJL VERWIJTEN?'

wees dat dit niet normaal was, keek de jongen hem met grote ogen aan. 'Hij wist niet beter. In hoeverre kun je zo'n jongen zijn levensstijl verwijten? Zo gaat het al generaties lang.'

### TALENT ONDERMIJND

Ex-militair Ronald Stevens (27) volgt een opleiding tot jongerenwerker bij Stichting Welzijn & Dienstverlening. Na zijn dienstperiode in Afghanistan ontwikkelde hij een posttraumatische stressstoornis en werd tijdelijk afgekeurd. 'Ik ben blij dat ik destijds geen Wajong-uitkering heb gekregen,' zegt hij. 'Dat werkt zo demotiverend. Er is iets mis met je, dus je hoeft nooit meer te werken.' Stevens werd juist geholpen weer aan de slag te gaan. Het Wajong-label wordt

te snel toegekend en daar benadeel je jongeren mee, vindt hij. 'Ze hebben geen enkel doel in hun leven en belanden zo gemakkelijk in de criminaliteit en gaan aan de drugs.'

Zijn collega Peter Logtenberg zegt: 'Het probleem met de Wajong-uitkering is dat het talenten van de jongeren ondermijnt. Alsof je niet ergens goed in kunt zijn ondanks je beperking. Het wordt een groot deel op de huidige manier te makkelijk gemaakt niks te doen.' Dit zal niet lang meer zo blijven. Staatssecretaris Jetta Klijnsma wil vanaf 2015 alle 240.000 Wajongers herkeuren. Wie wordt goedgekeurd, verliest zijn uitkering en moet aan de slag. Wie geen baan vindt, zal dan in de bijstand belanden. **05**